

Warszawa, dnia 3 listopada 2009 r.

KANCELARIA SENATU
BIURO ANALIZ I DOKUMENTACJI

Związek między wykonywaniem mandatu parlamentarzysty a uprawnieniami emerytalnymi w innych krajach

Niniejszy materiał został opracowany na podstawie odpowiedzi parlamentów państw członkowskich Rady Europy, będących jednocześnie członkami Unii Europejskiej, na ankietę skierowaną do tych państw przez Kancelarię Sejmu w roku 2005 i 2007, za pośrednictwem Europejskiego Centrum Badań Parlamentarnych i Dokumentacji w ramach wymiany międzyparlamentarnej.

Z odpowiedzi na ankietę skorzystano z powodu braku dostępu w wielu przypadkach do danych dotyczących zabezpieczenia emerytalnego parlamentarzystów. W przypadkach, w których było to możliwe uaktualniano dane na podstawie informacji ze stron internetowych parlamentów lub wykorzystując korespondencję z pracownikami analitycznych służb parlamentarnych.

W niektórych przypadkach, dotyczących zwłaszcza tzw. nowych państw członkowskich UE, w większości których parlamentarzyści pobierają świadczenia emerytalne z ogólnych, obowiązujących wszystkich obywateli systemów zabezpieczenia społecznego, wskazanie konkretnych przepisów prawa, numerów obowiązujących ustaw itp., zamiast krótkiego omówienia zagadnienia, nie ułatwiło pracy. Akty prawne zawierające przepisy regulujące zasady przyznawania emerytur z ogólnego systemu zabezpieczenia społecznego są na ogół bardzo obszerne i dostępne jedynie w języku oryginału (Czechy, Słowacja, Słowenia itp.)

Dodatkowym mankamentem skorzystania z ankiety było jej ukierunkowanie. Odpowiedzi na zadane przez Kancelarię Sejmu pytania niekoniecznie muszą być przydatne dla Kancelarii Senatu. Jak wynika z doświadczenia, tzw. pytania otwarte dają możliwość odpowiedzi w formie dłuższego lub krótszego tekstu, dowolnie sformułowanego przez respondenta. Ten rodzaj ankiety dopuszcza swobodę odpowiedzi, które nie są udzielone wg jednolitego schematu. Dopuszcza więc możliwość opisanie systemu emerytalnego w dowolny sposób.

Lepszym rozwiązaniem byłoby sformułowanie ankiety w sposób pozwalający na uzyskanie informacji na temat określony w tytule opracowania, zadając pytania na które odpowiedzi są tak/nie. Ułatwiłoby to analizę danych. Nie było to możliwe z powodu braku czasu.

W kilku przypadkach odpowiedzi udzielone na pytania Kancelarii Sejmu w 2005 r. były bardziej szczegółowe, ale było ich zdecydowanie mniej niż w roku 2007. Te z 2005 r. były aktualizowane w miarę możliwości. Poza tym, nie wszystkie parlamenty odpowiedziały na ankietę, lub odpowiedziały zdawkowo. W sytuacji braku dostępu do interesujących nas danych byliśmy zmuszeni skorzystać z ankiety, o której mowa wyżej.

OPIS FUNKCJONUJĄCYCH SYSTEMÓW ZABEZPIECZENIA EMERYTALNEGO BYŁYCH PARLAMENTARZYSTÓW W WYBRANYCH PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH UNII EUROPEJSKIEJ.

AUSTRIA

Austriaccy parlamentarzyści wpłacają składki emerytalne do powszechnego systemu emerytalnego (nie mają specjalnej kasy emerytalnej dla deputowanych). Zgodnie z ustawą regulującą zasady jego funkcjonowania (*Allgemeines Sozialversicherungsgesetz, ASVG*), każdy pracownik w Austrii (także parlamentarzysta) wpłaca do niego 12,55% swoich zarobków brutto. Jest to typowy system repartycypacyjny, w którym wpłacane składki są wykorzystywane na wypłatę bieżących emerytur.

Również zasady ogólne dotyczące wieku emerytalnego odnoszą się do parlamentarzystów – wynosi on 65 lat dla mężczyzn i 60 lat dla kobiet. Zrównanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn na 65 lat planowane jest na lata 2024-2033.

Podstawa wymiaru składki jest określona w ustawie (§12 *Bezügegesetz*) i wynosi dla deputowanego do Rady Narodowej (*Nationalrat*, Izba niższa austriackiego parlamentu) 8.160 € brutto miesięcznie, tj. 114.240 € rocznie (deputowani otrzymują 14 pensji). Składka emerytalna deputowanego do Rady Narodowej wynosi 1.024,08 € miesięcznie i 14.337,12 € rocznie.

Podstawowym miejscem pracy deputowanych do Rady Federalnej (*Bundesrat*) są parlamenty krajowe (*Landtag*), z których są oni delegowani do pracy w Izbie wyższej parlamentu Austrii. Uposażenie deputowanych do parlamentów krajowych określają ustawy

w poszczególnych krajach związkowych. Wszyscy oni płacą składkę emerytalną na ogólnych zasadach (12,55% zarobków brutto).

Po 10 latach pracy w parlamencie narodowym deputowani nabywają prawo do dodatkowej emerytury w wysokości 60% ich uposażenia, finansowanej z budżetu państwa. Od tego momentu z każdym rokiem pracy w parlamencie wymiar ich emerytury wzrasta o 2%. Maksymalnym wymiarem emerytury jest 80% uposażenia, które deputowany osiąga po 20 latach zasiadania w parlamencie.

BELGIA- Senat¹

Składka na poczet świadczenia emerytalnego wynosi 7,5% wysokości wynagrodzenia parlamentarnego senatora. Kasa emerytalna senatorów jest stowarzyszeniem o charakterze niekomercyjnym. Kasą zarządza komisja administracyjna, w skład której wchodzi kwestorzy i delegaci poszczególnych grup politycznych.

Do obliczenia emerytury wlicza się wszystkie okresy sprawowania mandatu, niezależnie od zgromadzenia legislacyjnego (Senat, Izba Deputowanych), w którym parlamentarzysta zasiadał.

Wszystkie ogólne przepisy dotyczące maksymalnej wysokości świadczenia, kumulowania świadczeń i uwzględniania dozwolonej działalności zawodowej stosują się również do emerytur senatorskich. Do obliczenia świadczenia emerytalnego senatora mają zastosowanie następujące przepisy:

1. Świadczenie emerytalne senatora, który rozpoczął sprawowanie mandatu przed 21 maja 1995 r. wynosi 4,2% jego rocznego wynagrodzenia, jakie otrzymywał podczas sprawowania mandatu, nie może jednak przekroczyć wysokości stanowiącej $\frac{3}{4}$ tego wynagrodzenia. Maksymalny wymiar świadczenia przysługującego po 18 latach sprawowania mandatu wynosi $\frac{3}{4}$ wynagrodzenia rocznego. Świadczenie emerytalne w całości podlega opodatkowaniu.

Prawo do świadczenia emerytalnego przysługuje od 58 roku życia.

Byli senatorowie mogą, pod pewnymi warunkami, otrzymać świadczenie emerytalne w wieku 55 lat, ale jego wysokość jest wówczas zmniejszona o 5% rocznie do czasu osiągnięcia wieku emerytalnego.

2. Świadczenie emerytalne senatora, który rozpoczął sprawowania mandatu po 21 maja 1995 roku wynosi 3,75% rocznego wynagrodzenia, jakie otrzymywał podczas sprawowania mandatu. Świadczenie nie może przekroczyć wysokości

---

¹ Stan na 2006 rok

odpowiadającej $\frac{3}{4}$ wynagrodzenia. Maksymalny wymiar świadczenia przysługującego w tym przypadku po 20 latach sprawowania mandatu wynosi $\frac{3}{4}$ rocznego wynagrodzenia.

Prawo do świadczenia emerytalnego przysługuje wówczas od 55 roku życia, bez możliwości wcześniejszego pobierania świadczenia (brak informacji o opodatkowaniu świadczenia).

BULGARIA

Parlamentarzyści otrzymują świadczenia emerytalne na mocy ogólnych przepisów zawartych w Kodeksie Zabezpieczenia Społecznego. Status parlamentarzysty nie uprawnia do żadnych preferencji i dodatkowych świadczeń emerytalnych. Nie istnieje specyficzny system emerytalny dla parlamentarzystów.

CYPR

Izba Reprezentantów²

(na podstawie nieoficjalnego tłumaczenia z języka greckiego na język angielski)

Członkowie Izby Reprezentantów są objęci własnym systemem emerytalnym, wprowadzonym na podstawie ustawy z 1980 roku.

Zgodnie z przepisami tej ustawy deputowany, który osiągnął wiek emerytalny, ma prawo do miesięcznego świadczenia emerytalnego stanowiącego $\frac{3}{660}$ rocznego wynagrodzenia obowiązującego w chwili zakończenia sprawowania mandatu, pomnożonego przez liczbę miesięcy sprawowania mandatu (maksymalnie do $\frac{3}{4}$ wynagrodzenia w chwili zakończenia sprawowania mandatu). Uwzględniając powyższe oraz inne przepisy tej samej ustawy deputowany, który był wybrany na trzy kadencje (niekoniecznie kolejne) ma uprawnienia do miesięcznej emerytury w wysokości $\frac{3}{4}$ wynagrodzenia w chwili zakończenia sprawowania mandatu. Świadczenie emerytalne nie może być naliczone na podstawie stażu parlamentarnego krótszego aniżeli 60 miesięcy.

Roczna emerytura jest wypłacana w miesięcznych ratach po osiągnięciu wieku emerytalnego – 60 lat. Jeśli parlamentarzysta pomimo osiągnięcia wieku emerytalnego dalej sprawuje mandat, świadczenie emerytalne może pobierać po zakończeniu sprawowania mandatu.

---

² Dane z 2005 r.

Emerytura parlamentarzysty ulega zawieszeniu w przypadku podjęcia przez emeryta pracy i jest ona zawieszona przez cały okres wykonywania pracy.

Ponadto każdy uprawniony do świadczenia emerytalnego na podstawie cytowanej ustawy ma do wyboru: otrzymywanie pełnej emerytury lub otrzymywanie emerytury zredukowanej do $\frac{3}{4}$ pełnej emerytury oraz odprawy równej 14-krotnej wysokości zredukowanej emerytury. Decyzja dotycząca wyboru w tym zakresie jest nieodwracalna. W obu przypadkach świadczenia są wypłacane uprawnionym parlamentarzystom po ustaniu stosunku pracy (po formalnym przejściu na emeryturę).

Świadczenie emerytalne jest realizowane po pisemnym złożeniu wniosku o wypłatę świadczenia do głównego księgowego, nie później niż w 30 dni po ustaniu stosunku pracy osoby uprawnionej. Jeśli uprawniony parlamentarzysta nie dopełni tych formalności w przewidzianym terminie, wówczas dalsze decyzje podejmuje Minister Finansów.

Na Cyprze obowiązują bardzo szczegółowe zasady przyznawania emerytur wdowom i dzieciom deputowanego.

Izba Reprezentantów³

Członkowie Izby Reprezentantów mają prawo do świadczeń emerytalnych ze specjalnego systemu emerytalnego. Przystąpienie do systemu jest obowiązkowe, a miesięczna składka na fundusz emerytalny wynosi 1,75% wszystkich miesięcznych dochodów parlamentarzysty, tzn. wynagrodzenia i dodatków.

Minimalny wiek pozwalający na uzyskanie uprawnień emerytalnych wynosi 60 lat. W przypadku gdy parlamentarzysta kontynuuje pracę po osiągnięciu wieku emerytalnego, świadczenie emerytalne przysługuje mu dopiero po ustaniu stosunku pracy.

Maksymalna wysokość świadczenia emerytalnego nie może przekroczyć $\frac{3}{4}$ wynagrodzenia parlamentarzysty w chwili przejścia na emeryturę.

System emerytalny dla urzędników państwowych Republiki Cypru reguluje ustawa z 1980 r. dwukrotnie nowelizowana w 1990 r. i 2005 r. Ustawa ta przewiduje specjalny system emerytalny dla prezydenta republiki, ministrów, przewodniczącego i członków Izby Reprezentantów.

---

³ Dane uzupełnione w 2007 r.

CZECHY⁴

Członkowie czeskiego parlamentu posiadają uprawnienia emerytalne na mocy powszechnego systemu zabezpieczenia społecznego. Od 2005 r. nie było żadnych zmian w przepisach emerytalnych.

DANIA⁵

Członek duńskiego parlamentu jest uprawniony do świadczeń emerytalnych w ramach specjalnego parlamentarnego systemu emerytalnego. Parlamentarzysta nie wpłaca składek emerytalnych.

Zgodnie z artykułem 110 Ustawy o wyborach do Folketingu (*Danish Parliamentary Election Act*), członkowi Folketingu przysługuje świadczenie emerytalne (*privet pension*), gdy okres sprawowania mandatu wyniósł przynajmniej rok w jednej lub kilku kadencjach.

Emerytura jest wypłacana od chwili ukończenia 60 roku życia pod warunkiem, że uprawniony parlamentarzysta nie pobiera od tej chwili podstawowego i dodatkowego wynagrodzenia.

Emerytura w najwyższej wysokości przysługuje po 20 latach sprawowania mandatu.

Parlamentarzyści, którzy odeszli na emeryturę 1 stycznia 2000 roku i później, otrzymali świadczenie emerytalne o wysokości 28 123 korony duńskie (3 662 Euro) na miesiąc. Natomiast parlamentarzyści poniżej 65 roku życia otrzymali świadczenie w wysokości 31 356 koron duńskich (4100 euro) miesięcznie wraz z dodatkiem wyrównawczym, przysługującym tym, którzy nie ukończyli 65 roku życia. Miesięczne wynagrodzenie brutto w styczniu 2007 r. wynosiło 6 034 Euro. Było to wynagrodzenie podstawowe bez dodatków specjalnych.

ESTONIA⁶

Członkowie ostatniej kadencji Rady Najwyższej (ZSRR) i członkowie Riigikogu trzech kadencji (1994-2002) (wybory do nowego parlamentu - Riigikogu odbyły się 20 września 1992 roku) byli uprawnieni do otrzymywania świadczeń emerytalnych jednocześnie z funduszu parlamentarnego oraz z ogólnego systemu w ramach zabezpieczenia społecznego.

Emerytury parlamentarne były wypłacane członkom parlamentu VII, VIII i IX kadencji wybranych odpowiednio w latach 1994, 1998 i 2002, oraz członkom Rady Najwyższej ostatniej (XII) kadencji.

---

⁴ Stan na 2007 r.

⁵ Stan na 2008 r.

⁶ Stan na 2007 r.

Uprawnienia do emerytury parlamentarnej obowiązywały w Estonii do 2002 roku. Od tego czasu parlamentarzyści mają uprawnienia do świadczeń emerytalnych wyłącznie z ogólnego systemu zabezpieczenia społecznego.

W obecnym stanie prawnym przystąpienie do systemu emerytalnego nie jest obowiązkowe. Aby przystąpić do systemu, parlamentarzysta jest obowiązany złożyć pisemny wniosek do Kancelarii Izby (Riigikogu). W ciągu około 10 dni otrzyma niezbędne dokumenty. Parlamentarzysta może zrezygnować ze składania wniosku, ale są to bardzo rzadkie przypadki.

Parlamentarzysta nie wpłaca składek z tytułu świadczeń emerytalnych. Źródłem finansowania świadczenia emerytalnego jest budżet państwa.

Minimalny wiek upoważniający do uzyskania uprawnień emerytalnych jest taki sam, jak w ogólnym systemie zabezpieczenia społecznego (zależnie od roku urodzenia, wzrasta o 6 miesięcy na rok aż do wieku 65 lat). Emerytura może być wypłacana dwa lata wcześniej, jeśli kadencja parlamentu ulegnie skróceniu.

Maksymalna wysokość emerytury wynosi 75% wynagrodzenia parlamentarzysty w przypadku, gdy sprawował mandat przynajmniej 9 lat.

Podstawowymi aktami prawnymi, regulującymi m.in. problem świadczeń emerytalnych dla parlamentarzystów są: ustawa o Uposażeniu, emeryturach i innych gwarancjach socjalnych parlamentarzystów z 1996 roku, Regulamin Izby z 2003 r. i wewnętrzne przepis Izby z 1992 r.

Rodzaje świadczeń obowiązujące w prawie estońskim są następujące: emerytura, renta w związku z niezdolnością do pracy i emerytura dla spadkobierców (członków rodziny zmarłego parlamentarzysty).

Wysokość emerytur jest następująca: parlamentarzyści sprawujący mandat przez co najmniej 3 lata otrzymują 40% wynagrodzenia, przez 6 lat – 60 % wynagrodzenia, przez 9 lat – 75 % wynagrodzenia.

FINLANDIA

Fińscy deputowani do parlamentu nie mają specjalnego funduszu emerytalnego. Wpłacają oni składki emerytalne do powszechnego systemu emerytalnego. Wiek emerytalny dla osób płacących składki do systemu powszechnego wynosi 65 lat dla kobiet i mężczyzn. Emerytury dla byłych parlamentarzystów wypłaca ze środków publicznych Skarb Państwa. Przy ich obliczaniu uwzględnia się współczynnik uwzględniający koszty utrzymania i wzrost pensji w ciągu ostatnich 15 lat. Emerytury te podlegają opodatkowaniu od dochodu.

Wysokość emerytury związanej z zarobkami obliczana jest na podstawie długości pracy oraz zarobków z ostatnich 15 lat pracy. Z każdym rokiem wysokość emerytury wzrasta

o 4%, aby po 15 latach pracy osiągnąć maksymalny wymiar 60% miesięcznej pensji. Dłuższa praca nie podnosi już wysokości świadczenia emerytalnego.

Jeśli były deputowany nabył uprawnienia do innej, pozaparlamentarnej emerytury, to wysokość emerytury z czasów jego pracy w parlamencie zostaje zredukowana (maksymalnie o połowę). Jeśli wszystkie świadczenia emerytalne przekraczają 60% miesięcznej pensji, to świadczenie emerytalne z tytułu pracy w parlamencie zostaje zredukowane o 62,5% nadwyżki, jednak wysokość świadczenia emerytalnego nie może w związku z tym być niższa niż 50% kwoty świadczenia emerytalnego należnego z tytułu pracy w parlamencie.

Przeciętna wysokość świadczenia emerytalnego dla byłego parlamentarzysty w roku 2006 wynosiła ok. 1500 € miesięcznie. Istnieje duże zróżnicowanie wysokości emerytury w zależności od długości stażu parlamentarnego.

W razie śmierci deputowanego świadczenie emerytalne jest wypłacane współmałżonkowi i dzieciom do 18 roku życia.

Deputowany w wieku poniżej 65 lat, który przepracował w parlamencie co najmniej 7 lat i nie został ponownie wybrany, ma prawo do świadczenia adaptacyjnego.

FRANCJA

Senat⁷

Zabezpieczenie społeczne senatorów

Senat zapewnia w całości ochronę socjalną senatorom. Wzorem rozwiązań państwowych, uwzględnia w swoim budżecie koszty ubezpieczenia z tytułu wypadków przy pracy (ubezpieczenie wypadkowe) i zasiłków rodzinnych. Senat uruchomił poza tym Autonomiczną Kasę Zabezpieczenia Społecznego dla świadczeń chorobowych, macierzyńskich, związanych ze śmiercią oraz Kasę Emerytalną.

Kasa emerytalna dla byłych senatorów

Kasa emerytalna dla byłych senatorów została założona w 1905 roku na mocy uchwały Senatu z dnia 28 stycznia 1905 r.

Przepisy dotyczące emerytur byłych senatorów są analogiczne do tych, jakie stosuje się wobec urzędników państwowych. Wynikają one z Kodeksu emerytur cywilnych i wojskowych (*Code des pensions civiles et militaire de retraite*).

---

⁷ http://www.senat.fr/role/senateurs_info/protection_sociale_senateurs.html - (październik 2009 r.)

Prawo do świadczenia emerytalnego przysługuje senatorowi od ukończenia 60. roku życia. Jego wysokość jest proporcjonalna do okresu składkowego. Okres składkowy nie może przekroczyć 41 lat. W przypadku śmierci senatora prawo do pobierania świadczenia emerytalnego ma żyjący współmałżonek oraz rozwiedzeni byli współmałżonkowie, którzy nie wstąpili ponownie w związek małżeński.

Uprawnienia parlamentarzysty do świadczenia emerytalnego mają na celu złagodzenie skutków przerwy w ich karierze zawodowej z powodu wyboru do parlamentu oraz zapewnienie im dochodu z emerytury. Senatorowie mają prawo do podwojenia składki emerytalnej przez pierwszych piętnaście lat pełnienia mandatu (lub wpłacania składki o wysokości 964,34 euro miesięcznie), a następnie do zmniejszenia o połowę składki emerytalnej w celu osiągnięcia przez kolejnych 5 lat sprawowania mandatu 2,5 letniego okresu składkowego.

Miesięczna emerytura senatora, nie wliczając zasiłku na dzieci, wynosi 4 442 euro netto (stan na 1 października 2009 r.).

Kasa emerytalna senatorów jest zasilana przez składki senatorów. Fundusze kasy są uzupełnione proporcjonalnie z budżetu Senatu. Składki parlamentarzystów stanowią 8,79% wynagrodzenia parlamentarzysty, natomiast wkład z budżetu Senatu odpowiada dwukrotnej wysokości składek zwykłych i półtorej wysokości składki podwójonej.

Zgromadzenie Narodowe⁸

Emerytury

Kasa emerytalna deputowanych została utworzona na mocy uchwały Izby Deputowanych (obecnie Zgromadzenie Narodowe) z 23 grudnia 1904 r. i jest zasilana przez składki parlamentarzystów pobierane z wynagrodzenia oraz przez subwencje z budżetu Zgromadzenia Narodowego.

Emerytury są obliczane w zależności od liczby okresów składkowych, z uwzględnieniem, że średnia długość wykonywania mandatu wynosi 7 lat.

Zgodnie z projektem nowelizacji obowiązujących przepisów, deputowani nie będą mogli jednocześnie opłacać składek w innym systemie emerytalnym po zaprzestaniu działalności podlegającej innemu systemowi emerytalnemu, a więc deputowanym nie będzie przysługiwało prawo do świadczenia emerytalnego w dwóch różnych systemach dla tego samego okresu składkowego.

---

⁸ *Uposażenie parlamentarne i sytuacja materialna deputowanych*, <http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/indemnite.asp> - (lipiec 2009 r.).

Deputowany ma prawo do świadczenia emerytalnego w wieku 60 lat. Nie ma obecnie możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę. Deputowani zaczynają otrzymywać emeryturę od Zgromadzenia Narodowego przeciętnie w wieku 63 lat.

Świadczenie emerytalne jest obliczane maksymalnie dla 40 lat składkowych. Jeśli deputowany osiągnie tę granicę i dalej sprawuje mandat, kontynuuje wpłacanie składki bez możliwości zwiększenia świadczenia emerytalnego, w odróżnieniu od tego, co przysługuje osobom pełniącym funkcje publiczne.

Średnia emerytura deputowanego wynosi 2 400 euro miesięcznie netto.

Zasiłek ułatwiający powrót do zatrudnienia (do zawodu) - AARE

Zasiłek pomocowy AARE – *L'allocation d'aide au retor à l'emploi*, stanowi specyficzne rozwiązanie dotyczące ubezpieczenia od bezrobocia na wzór tego, który istnieje we francuskim sektorze prywatnym.

Przepisy dotyczące zasiłku:

- zasiłek jest przyznawany wyłącznie byłym deputowanym nieposiadającym pracy na podstawie decyzji podjętej w 2003 r. i doprecyzowanej w 2007 r.
- zasiłek opiera się na zasadzie solidarności pomiędzy deputowanymi. Pochodzi on ze składek w wysokości 0,5 % podstawowego wynagrodzenia parlamentarzysty, pobieranych każdego miesiąca z wynagrodzenia parlamentarzystów sprawujących mandat. Składki te są przekazywane do Funduszu gwarancyjnego byłych deputowanych.
- Zasiłek jest czasowy i malejący. Zasiłek jest przyznawany tylko przez 3 lata. Wysokość maksymalna wynosi 100% podstawowego wynagrodzenia parlamentarzysty przez sześć pierwszych miesięcy, 70% w drugim półroczu, 50% w trzecim półroczu, 40% w czwartym półroczu, 30% w piątym półroczu i 20% w ostatnim półroczu.
- Zasiłek jest zróżnicowany. Zasiłek jest równy różnicy pomiędzy oprocentowaniem, malejącym wynagrodzenia parlamentarzysty (100, 70, 50 itd.) w tym czasie a całkowitymi dochodami osobistymi korzystającego z zasiłku. Wynagrodzenia związane z wykonywaniem funkcji lub sprawowaniem mandatu lokalnego, podobnie jak inne dochody są więc potrącone od wysokości zasiłku.

LITWA⁹

Parlamentarzyści mają uprawnienia do emerytury wyłącznie w ramach ogólnego systemu zabezpieczeń społecznych. Osoby, które osiągnęły wiek emerytalny i mają przepracowanych minimum 15 lat mają prawo do uzyskania niepełnej państwowej emerytury. Świadczenie emerytalne w pełnym wymiarze przysługuje osobie, która przepracowała 30 lat. Okres ubezpieczenia (okres składkowy) wynosi zarówno dla kobiet jak i mężczyzn 30 lat. Wiek emerytalny dla mężczyzn wynosi 62 lata i 6 miesięcy a dla kobiet 60 lat.

Emerytura z ubezpieczenia społecznego składa się z dwóch części – głównej i dodatkowej. Jeśli osoba zainteresowana spełnia niezbędne warunki co do okresu składkowego, główna część emerytury jest równa podstawowej stawce emerytury państwowej, jeśli nie, ta część jest proporcjonalnie zmniejszona. Rząd Republiki Litwy określa wysokość podstawowej emerytury. Podlega ona indeksacji z powodu inflacji. Dodatkowa część emerytury zależy od okresu ubezpieczenia, dochodu z ubezpieczenia, jaki osiągnęła osoba uprawniona podczas okresu ubezpieczenia, oraz dochodu z ubezpieczenia z bieżącego roku.

ŁOTWA¹⁰

Nie istnieje specjalny system emerytalny dla parlamentarzystów. Status parlamentarzysty nie uprawnia do przywilejów i specjalnych świadczeń emerytalnych.

Członkowie parlamentu mają uprawnienia do emerytury w ramach ogólnego systemu zabezpieczenia społecznego. Szczegółowe przepisy są zawarte w Kodeksie Zabezpieczenia Społecznego.

NIEMCY

Bundestag

Kwestie świadczeń dla byłych deputowanych do Bundestagu i ich spadkobierców reguluje rozdział 5 ustawy o deputowanych (*Abgeordnetengesetz*).

Parlamentarzyści niemieccy nie płacą składek emerytalnych do żadnego funduszu emerytalnego. Ich emerytury wypłacane są w całości ze środków publicznych.

Obecnie trwa proces podwyższania podstawowego wieku emerytalnego deputowanych do poziomu 67 lat (do niedawna wynosił on 65 lat). W zależności od wieku deputowanego, wiek uprawniający do przejścia na emeryturę będzie podwyższony – dla osób urodzonych w roku 1947 o 1 miesiąc (do 65 lat i 1 miesiąca) stopniowo z każdym rokiem

---

⁹ Stan na 2007 r.

¹⁰ Stan na 2007 r.

o miesiąc, aż do urodzonych w roku 1963, którzy będą przechodzili na emeryturę w wieku 66 lat i 10 miesięcy. Deputowanych urodzonych po 1963 roku będzie obowiązywał wiek emerytalny 67 lat.

Deputowany nabywa prawo do świadczenia emerytalnego po ukończeniu 67. roku życia i przynajmniej roku pracy w parlamencie. Z każdym kolejnym rokiem pracy w Bundestagu świadczenie emerytalne deputowanego wzrasta o 2,5% (o ok. 192 €). Jednocześnie z każdym rokiem pomiędzy 8. a 18. rokiem sprawowania mandatu wiek uprawniający do otrzymania świadczenia emerytalnego obniża się o 1 rok. Minimalny wiek uprawniający do świadczenia emerytalnego po 18 latach wynosi 57 lat. Maksymalna wysokość emerytury (po 27 latach pracy w parlamencie) wynosi 67,5% wynagrodzenia deputowanego czyli ok. 5176 €.

W przypadku śmierci byłego deputowanego do Bundestagu jego bliskim (współmałżonkowi lub partnerowi życiowemu i dzieciom) przysługuje świadczenie przejściowe w wysokości wynagrodzenia deputowanego. Wypłacane jest ono przez liczbę miesięcy odpowiadającą liczbie lat, które zmarły przepracował jako deputowany do Bundestagu, nie dłużej jednak niż przez 18 miesięcy.

Jeśli zmarły deputowany lub były deputowany miał prawo do świadczeń emerytalnych, jego współmałżonek lub partner życiowy otrzymują świadczenia w wysokości 60% należnej mu emerytury. Dzieci otrzymują w tym wypadku rentę sierocą w wysokości 20% (sieroty) lub 12% (pólsieroty). Podstawą wymiaru powyższych świadczeń w przypadku, gdy zmarły deputowany sprawował swój mandat przez mniej niż 14 lat, jest emerytura deputowanego z 13-letnim stażem parlamentarnym.

PORTUGALIA

Po zdobyciu mandatu przez deputowanego parlament, jako pracodawca, przejmuje obowiązek wpłacania składki emerytalnej do systemu zabezpieczenia społecznego, do którego należał deputowany przed objęciem mandatu.

Od października 2005 r. deputowani do Zgromadzenia Republiki, którzy zasiadali w parlamencie przez minimum 3 kadencje (12 lat), uzyskują dodatkowo prawo do dożywotniego świadczenia po odejściu z parlamentu. Drugim warunkiem jego uzyskania jest nabycie uprawnień do świadczeń emerytalnych z podstawowego systemu zabezpieczenia społecznego.

Deputowany nie wpłaca podczas wykonywania mandatu żadnych składek na poczet świadczenia emerytalnego dla byłych deputowanych. Świadczenie może otrzymać po

ukończeniu 55. roku życia. Maksymalna stawka wypłacanego miesięcznie świadczenia wynosi 80% wynagrodzenia deputowanego. Tylko nieliczni beneficjenci otrzymują je w takiej wysokości.

RUMUNIA¹¹

Senat, Izba Deputowanych

Zgodnie z ustawą 96/2000 o statusie deputowanego i senatora parlamentarzyści, którzy spełniają warunki niezbędne do uzyskania świadczenia emerytalnego, tzn. mają opłacone składki emerytalne i osiągnięty wiek emerytalny (określony w ustawie 19/2000 o publicznym systemie emerytalnym i innych uprawnieniach zabezpieczenia społecznego), mają uprawnienia do świadczeń emerytalnych na mocy ustawy 303/2004, dotyczącej statusu sędziów.

W celu uzyskania pełnej emerytury parlamentarzysta musi wykonywać mandat przynajmniej przez 3 kadencje. Ci, którzy wykonywali mandat przez dwie lub jedną kadencję mają obniżoną emeryturę odpowiednio o 20% i 40 %.

Parlamentarzysta może wybrać sposób obliczenia świadczenia emerytalnego na mocy przepisów jednej z dwóch ustaw: ustawy 96/2006 o statusie Deputowanego i Senatora oraz ustawy 19/2000 o publicznym systemie emerytur. Parlamentarzysta może skorzystać tylko z jednego wybranego systemu.

Ustawa o finansowaniu zabezpieczenia społecznego określa wysokość składki. W 2007 roku roczna składka wynosiła 29%, z czego 9,5% wpłaca zatrudniony a 19,5% wpłaca pracodawca.

Zgodnie z ustawą 19/2000, minimalny okres składkowy w celu uzyskania emerytury wynosi 15 lat. Minimalny wiek emerytalny wynosi dla kobiet – 60 lat a dla mężczyzn – 65 lat.

SŁOWACJA – Rada Narodowa Republiki Słowackiej

Byli parlamentarzyści Rady Narodowej mają uprawnienia emerytalne w ramach ogólnego systemu zabezpieczenia społecznego.

Podstawy prawne takiego uregulowania to: ustawa o ubezpieczeniu społecznym oraz ustawa o oszczędzaniu na poczet emerytury i o nowelizacji niektórych aktów.

SŁOWENIA

Deputowani Zgromadzenia Narodowego Republiki Słowenii nie mają żadnych dodatkowych korzyści emerytalnych związanych ze sprawowaniem mandatu.

---

¹¹ Stan na 2007 r.

W sprawie świadczeń emerytalnych podlegają przepisom ogólnym dotyczącym emerytur i warunków ich otrzymywania (ustawa o zabezpieczeniu emerytalnym i inwalidztwie z 2004 r.).

SZWECJA¹²

Świadczenie emerytalne jest wypłacane przez Riksdag. Przystąpienie do systemu świadczeń emerytalnych jest obowiązkowe. Świadczenie to jest uzupełnieniem świadczenia z ogólnego systemu świadczeń emerytalnych i przysługuje w określonych przypadkach byłym parlamentarzystom po osiągnięciu wieku emerytalnego – 65 lat.

Wysokość świadczenia zależy od dochodów parlamentarzysty, tzn. średniej wynagrodzenia łącznie z dodatkami za okres ostatnich pięć lat przed opuszczeniem Riksdagu. Wysokość świadczenia emerytalnego wynosi 11,5 % dochodu, do wysokości dochodu 303 750 koron rocznie i 65% z kwoty przewyższającej ten limit.

Warunkiem wypłaty świadczenia jest przynajmniej 6 letni staż parlamentarny i wiek 50 lat. Pełne świadczenie może być wypłacone gdy staż parlamentarny wynosi 12 lat.

Parlamentarzyści, którzy nie uzyskali prawa do świadczenia emerytalnego, ale sprawowali mandat przynajmniej przez 3 lata przed osiągnięciem wieku emerytalnego, mają wypłacaną rentę dożywotnią.

Parlamentarzysta, który ustąpi przed osiągnięciem wieku emerytalnego (65 lat), a sprawował mandat nieprzerwanie przez przynajmniej 3 lata, ma uprawnienia do dochodu gwarantowanego. Oznacza to, że Riksdag zapewnia byłemu parlamentarzysty pewien poziom miesięcznych dochodów. Dochód uzyskany z innych źródeł powoduje zmniejszenie, na mocy odpowiednich przepisów, dochodu gwarantowanego.

Pełen dochód gwarantowany wynosi 66% dochodu z tytułu otrzymywanej emerytury, z wyjątkiem pierwszego roku, kiedy jego wysokość wynosi 80% emerytury i jest wypłacany parlamentarzystom, którzy sprawowali mandat przynajmniej przez 12 lat.

Ci parlamentarzyści, którzy sprawowali mandat odpowiednio od 6-12 lat otrzymują dochód gwarantowany pomniejszony. W tym przypadku obowiązuje również zasada, że w pierwszym roku jego wysokość wynosi 80% emerytury.

Parlamentarzystom, którzy sprawowali mandat od 3-6 kolejnych lat przysługuje dochód gwarantowany tylko przez okres jednego roku w wysokości 80% emerytury.

W przypadku parlamentarzystów, którzy sprawowali mandat przez 6 kolejnych lat lub dłużej, okres wypłacania dochodu gwarantowanego zależy od ich wieku.

Szwedzki system emerytalny uwzględnia również renty rodzinne.

---

¹² Stan na 2007 r.

WIELKA BRYTANIA

Izba Gmin

Członkowie parlamentu mają prawo do świadczeń emerytalnych z emerytalnego funduszu składkowego tak samo, jak wszyscy obywatele żyjący i pracujący w Zjednoczonym Królestwie. Warunki uzyskania uprawnienia do emerytury państwowej są opisane w przewodniku publikowanym przez Pension Service p.t. *Guide to State Pensions*¹³.

Parlamentarzyści mają również prawo do świadczenia emerytalnego, związanego z wykonywaniem mandatu, pochodzącego z Parlamentarnego Składkowego Funduszu Emerytalnego (Parliamentary Contributory Pension Fund - PCPF).

PCPF jest w pełni odpłatnym systemem - znanym jako *final salary* („ostatnie wynagrodzenie”)¹⁴, którego finanse pochodzą ze składek parlamentarzystów, zysków inwestycyjnych i wpłat ze Skarbu Państwa.

Przynależność do funduszu PCPF jest dobrowolna, parlamentarzysta może z niego nie korzystać. Jako członek funduszu PCPF, parlamentarzysta płaci składkę w wysokości 10% wynagrodzenia w celu uzyskania emerytury składającej się z sum stopy przyrostu (w wysokości 1/40 ostatniego wynagrodzenia) za każdy rok sprawowania mandatu. Przed 2001 rokiem stopa przyrostu wynosiła 1/50 przy płaceniu składki równej 6% wynagrodzenia i parlamentarzysta ma prawo kontynuacji zasad sprzed roku 2001.

Parlamentarzysta, który sprawował mandat przez okres krótszy aniżeli dwa lata, zamiast otrzymania emerytury, pochodzącej z PCPF, może po osiągnięciu wieku emerytalnego skorzystać z prawa przeniesienia skumulowanych składek do innego funduszu emerytalnego lub wybrać zwrot zainwestowanych w fundusz składek.

Minimalny wiek, po osiągnięciu którego przysługuje emerytura wynosi 50 lat. Wysokość początkowa emerytury jest wówczas zredukowana tak, aby odzwierciedlała fakt, że jest wypłacana wcześniej, chociaż parlamentarzyści pełniący mandat przez dłuższy czas mogą skorzystać z preferencyjnych warunków. Normalny wiek emerytalny w systemie PCPF to 65 lat. Emerytura z PCPF nie może być wyższa od 1/60 ostatniego wynagrodzenia za każdy rok służby bez uwzględnienia innych zasiłków i niższa od 2/3 ostatniego wynagrodzenia po uwzględnieniu innych zasiłków lub 1/30 ostatniego wynagrodzenia za każdy rok sprawowania mandatu.

---

¹³ *Guide to State Pensions* - <http://www.pensionerservice.gov.uk/pdf/np46/np46apr05.pdf>

¹⁴ System *Final salary* polega na tym, że części - 1/40 lub 1/50 są wyliczone w stosunku do rocznego wynagrodzenia otrzymanego przez danego emeryta w ostatnim roku zatrudnienia (w ramach obowiązującego systemu). Aby uniknąć sztucznych zawyżeń, ostatnie roczne wynagrodzenie jest często kalkulowane jako przeciętna czterech ostatnich lat zatrudnienia w ramach obowiązującego systemu.

WIELKA BRYTANIA

Izba Lordów

Członkowie Izby Lordów nie są pracownikami Izby, nie otrzymują ani wynagrodzenia ani emerytury z tytułu ich członkostwa w Izbie Lordów.

Niektórzy członkowie Izby Lordów mają uprawnienia do indywidualnych emerytur z racji ich funkcji jako ministrów lub jako osób piastujących urząd w Izbie. Ostatnio, osoby piastujące urząd w Izbie mogą przystąpić do Parlamentarnego Składkowego Funduszu Emerytalnego (PCPF), zarządzanego przez Dział ds. Emerytur Izby Gmin, ze stopami przyrostu zależnie od wartości procentowej ich uposażenia (10 lub 6), które wybiorą w celu wpłacania składek do funduszu.

WŁOCHY

Senat

Koniec kadencji w Senacie

W Senacie funkcjonuje specjalny fundusz, na który senatorowie wpłacają miesięcznie 6,7% wynagrodzenia brutto (784,14 €). Dzięki tej składce, na koniec kadencji parlamentarnej, każdy senator otrzymuje odprawę w wysokości 80% miesięcznych dochodów za każdy rok efektywnie przepracowany w Senacie (lub jego część nie krótszą niż 6 miesięcy).

Emerytura

Senator wpłaca co miesiąc składkę w wysokości 8,6% swojego uposażenia brutto, czyli 1006,51 € oraz dodatkową składkę w wysokości 2,15% wynagrodzenia na wdowy/wdowców do specjalnego funduszu, z którego później wypłacana jest emerytura zgodnie z przepisami przyjętymi przez Prezydium Izby. Senator otrzymuje to świadczenie po ukończeniu 65. roku życia (granica ta może zostać obniżona do 60 lat, przy uwzględnieniu długości wykonywania mandatu senatora).

Wysokość świadczenia emerytalnego waha się od 25% do 80% uposażenia senatorskiego, w zależności od tego, jak długo wykonywany był mandat. Na mocy przepisów przyjętych przez Prezydium może nastąpić zawieszenie wypłaty świadczenia w przypadku ponownego wyboru do parlamentu krajowego, do Parlamentu Europejskiego lub do Rady Regionalnej.

WŁOCHY

Izba Deputowanych

Parlamentarzyści podlegają specjalnemu systemowi emerytalnemu.

Każdy parlamentarzysta wpłaca miesięcznie na fundusz emerytalny około 8,6% (962,42 euro) wynagrodzenia brutto, z którego jest wypłacana renta dożywotnia, zgodnie z Regulaminem Prezydium Izby, przyjętym 30 lipca 1997 roku.

Zgodnie z przepisami Regulaminu, o którym mowa wyżej, deputowany otrzymuje rentę dożywotnią po ukończeniu 65 roku życia. Granica wieku może być obniżona do 60 roku życia, w zależności od liczby lat sprawowania mandatu.

Te same przepisy stanowią, że wypłata świadczenia zostaje zawieszona w przypadku reelekcji do parlamentu krajowego, do Parlamentu Europejskiego lub do Rady Regionalnej.

Wysokość świadczenia waha się od 25% do maksymalnie 80% wynagrodzenia parlamentarzysty w zależności od liczby lat wykonywania mandatu.

PARLAMENT EUROPEJSKI¹⁵

Nowy status posłów Parlamentu Europejskiego

1. Główne zmiany dotyczące wyborów do PE w 2009 r.

„Artykuł 190 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską stwierdza, że Parlament Europejski ustanawia zasady i warunki sprawowania obowiązków przez członków Parlamentu Europejskiego, po uzyskaniu opinii przez Komisję Europejską i zgody przez Radę – kwalifikowaną większością (poza kwestiami podatkowymi, gdyż w tych sprawach wymagana jest w Radzie jednomyślność). Po prawie 10 latach negocjacji pomiędzy Parlamentem i Radą, nowe zasady zostały przyjęte we wrześniu 2005 roku.

Decyzja Parlamentu Europejskiego z dnia 28 września 2005 r. w sprawie przyjęcia statutu posła do Parlamentu Europejskiego (2005/684/WE, Euratom) znosi różnice w wynagrodzeniu pomiędzy członkami Parlamentu Europejskiego, w zależności od ich kraju pochodzenia. Obecnie członkowie PE są opłacani przez własne kraje i zwykle otrzymują tę samą pensję, jak członkowie parlamentów w ich krajach. Zgodnie z art. 9 i 10 decyzji 2005/684/WE, posłowie po wyborach w 2009 r. będą otrzymywali odpowiednie wynagrodzenie za pełnienie swych funkcji „zapewniające im niezależność”. Powołana przez

---

¹⁵ Sprawozdanie nr 32/2008, Magdaleny Skulimowskiej, Przedstawiciela Kancelarii Senatu przy Unii Europejskiej, z dnia 22 lipca 2008 r.

Parlament Europejski grupa ekspertów przedłożyła w maju 2000 r. opinię w sprawie wysokości tego wynagrodzenia, zgodnie z którym uzasadnione wynagrodzenie to takie, którego wysokość wynosi 38,5 % podstawowego wynagrodzenia sędziego Trybunału Sprawiedliwości (art. 10).

Warto zwrócić uwagę, że pensja sędziego TS wynosi 112% pensji urzędnika kategorii najwyższej. Takie płace wynoszą (załącznik 20): w kategorii najwyższej A16 - 15 824,35 EUR; 16 489,31 EUR; 17 182,21 EUR. Oznacza to *de facto*, że posłowie będą otrzymywali podstawową pensję za miesiąc w wysokości ponad 7 000 EUR, która to kwota jest opodatkowana podatkiem wspólnotowym. Wyjaśnia to art. 12 decyzji 2005/684/WE. Ponieważ wynagrodzenie, odprawa przejściowa, świadczenia emerytalne oraz renta rodzinna finansowane są z budżetu ogólnego Unii Europejskiej, dlatego powinny podlegać opodatkowaniu na rzecz Wspólnot. (...)

Pozostałe zmiany w opisanym zakresie są następujące:

- pensje członków Parlamentu Europejskiego będą wypłacane z budżetu Wspólnoty a nie z budżetów krajowych, jak to było dotychczas.
- wiek emerytalny byłego posła ustala się na 63 lata i cały koszt emerytury będzie poniesiony przez Parlament Europejski. Emerytura wynosi 3,5% wynagrodzenia wymienionego w art. 10 za każdy rok sprawowania mandatu i 1/12 tej kwoty za każdy następny pełen miesiąc, jednak łącznie nie więcej niż 70%. Prawo do emerytury istnieje niezależnie od innych emerytur. Przepisy art. 14 nie naruszają uprawnień państw członkowskich do uwzględnienia emerytury przy wyliczaniu wysokości emerytur zgodnie z wewnętrznym prawem krajowym.
- państwa członkowskie mają prawo opodatkowania wynagrodzenia członków Parlamentu Europejskiego, zgodnie z krajowymi stawkami podatku, pod warunkiem, że nie będzie miała miejsca żadna forma podwójnego opodatkowania (art. 12 ust. 3). Innymi słowy, ze względu na szczególną sytuację posłów, a zwłaszcza brak zobowiązania do zamieszkania w jednym z miejsc pracy Parlamentu oraz ich szczególne związki z państwami, w których zostali wybrani, państwa członkowskie powinny mieć możliwość objęcia wynagrodzeń, odpraw przejściowych, emerytur, rent inwalidzkich oraz rent rodzinnych krajowymi przepisami podatkowymi. Nowe zasady wejdą w życie pierwszego dnia sesji Parlamentu Europejskiego poczynając od roku 2009”.

Analiza przedstawionych informacji pokazuje, jak bardzo zróżnicowane są systemy emerytalne odnoszące się do byłych parlamentarzystów w poszczególnych krajach. Dołączona tabela ma na celu pewne uporządkowanie tych danych i polepszenie czytelności

informacji. Na jej podstawie można będzie dość szybko wyróżnić te kraje, w których istnieją specjalne systemy zabezpieczenia emerytalnego dla parlamentarzystów, związane z wykonywaniem przez nich mandatu.

Opracowanie:

Danuta Małgorzata Korzeniowska

Artur Dragan

Dział Analiz i Opracowań Tematycznych

Wykonywanie funkcji parlamentarzysty a uprawnienia emerytalne

Lp.	PAŃSTWO	Specjalny parlamentarny system emerytalny	Miesięczna składka do parlamentarnego systemu emerytalnego	Ogólny system zabezpieczenia	Źródło finansowania			Wysokość świadczenia	Wiek emerytalny w latach	Uwagi
					państwo	parlament	inne			
1	Austria	nie	nie	tak	tak		składki parlamentarzystów, 12,55%	60% -80% uposażenia	65 - mężczyźni, 60 - kobiety	uprawnienia do dodatkowej emerytury o wysokości 60% wynagrodzenia
2	Belgia	tak - kasa emerytalna dla senatorów, przystąpienie obowiązkowe	7,50%	nie		tak		4,2% wynagrodzenia lub 3,75% wynagrodzenia	58 lub 55	4,2% - rozpoczęcie mandatu przed 21 maja 1995 r. , 3,75% - rozpoczęcie mandatu po 21 maja 1995 r. Świadczenie nie może przekroczyć wysokości 3/4 wynagrodzenia
3	Bułgaria	nie	nie	tak	tak	nie		brak danych	brak danych	
4	Cypr	tak - przystąpienie do systemu obowiązkowe	1,75% wszystkich dochodów parlamentarzysty	brak danych	tak			3/4 wynagrodzenia pełna emerytura	60	do wyboru: pełna emerytura lub 3/4 pełnej emerytury + odprawa równa 14-krotnej wysokości zredukowanej emerytury
5	Czechy	nie	nie	tak	tak			brak danych	brak danych	

Lp.	PAŃSTWO	Specjalny parlamentarny system emerytalny	Miesięczna składka do parlamentarnego systemu emerytalnego	Ogólny system zabezpieczenia	Źródło finansowania			Wysokość świadczenia	Wiek emerytalny w latach	Uwagi
					państwo	parlament	inne			
6	Dania	tak	nie	brak danych				3662-4100 euro	60-65	maksymalna emerytura po 20 latach wykonywania mandatu
7	Estonia	tak, do 2002 roku		tak	tak			75% wynagrodzenia	65	75% - maksymalna emerytura po 9 latach wykonywania mandatu
8	Finlandia	nie	nie	tak	tak			1500 euro/2006	65 - kobiety i mężczyźni	
9	Francja-Senat	tak - kasa emerytalna byłych senatorów	8,79%	brak danych	tak	tak		4 442 euro netto	60	
10	Francja-Zgromadzenie Narodowe	tak - kasa emerytalna	tak	brak szczegółowych danych		tak	składki parlamentarzystów	2400 euro netto	60	Obecnie deputowani mogą opłacać składki również w innym systemie emerytalnym
11	Litwa	nie	nie	tak	tak				62,5 roku - mężczyźni, 60 lat kobiety	
12	Łotwa	nie	nie	tak	tak	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	

Lp.	PAŃSTWO	Specjalny parlamentarny system emerytalny	Miesięczna składka do parlamentarnego systemu emerytalnego	Ogólny system zabezpieczenia	Źródło finansowania			Wysokość świadczenia	Wiek emerytalny w latach	Uwagi
					państwo	parlament	inne			
13	Niemcy	nie	nie					maksymalna - 67,5% wynagrodzenia, 5176 euro	65-67	proces podwyższania wieku emerytalnego
14	Portugalia	nie	nie		tak	tak		maksymalna - 80% wynagrodzenia	od 55	
15	Rumunia- obie izby	nie	nie	tak	tak - 19,5%		parlamentarna- rzysta- 9,5%		60-kobiety, 65- mężczyźni	minimalny okres składkowy - 15 lat
16	Słowacja	nie	nie	tak	tak	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	
17	Słowenia	nie	nie	tak	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	
18	Szwecja	tak	tak	tak	tak	tak		11,5% dochodu	50-65	Powyżej dochodu 303 750 koron rocznie do emerytury dolicza się 65% nadwyżki dochodów.
19	Wielka Brytania Izba Gmin	tak - PCPF	tak	tak	tak	tak		10% lub 6% wynagrodzenia	50-60	

Lp.	PAŃSTWO	Specjalny parlamentarny system emerytalny	Miesięczna składka do parlamentarnego systemu emerytalnego	Ogólny system zabezpieczenia	Źródło finansowania			Wysokość świadczenia	Wiek emerytalny w latach	Uwagi
					państwo	parlament	inne			
20	Wielka Brytania-Izba Lordów	nie	nie	nie	nie	nie			indywidualne emerytury z racji funkcji jako ministrów lub piastujących urząd w izbie	
21	Włochy - Senat	tak	6,70%	brak danych		tak		od 25% do 80% uposażenia	65	% uposażenia zależny od długości sprawowania mandatu
22	Włochy-Izba Deputowanych	tak	8,60%	brak danych		tak		od 25% do 80% uposażenia	60-65	% uposażenia zależny od długości sprawowania mandatu